

Notat 2 – Organisering og ansvarsdeling i vandsektoren

Dette notat beskriver organisering, herunder ejerform og ansvarsdeling i vandsektoren samt bestyrelsessammensætning og kompetencer i vandselskaberne. Formålet er at danne et overblik over rollefordelingen mellem selskab, ejer og myndigheder.

Vandselskabernes organisering og ejerform

Kommunalt ejede vandselskaber skal være *selskabsmæssigt* adskilt fra deres kommunale ejere. Formålet er bl.a. at adskille skattefinansierede kommunale aktiviteter fra de takstfinansierede aktiviteter i vandselskaberne. Denne adskillelse trådte i kraft den 1. januar 2010 med vedtagelsen af vandsektorloven.

Der er ikke krav om, at drikkevandsaktiviteter skal være selskabsmæssigt adskilt fra spildevandsaktiviteter. Der er dog krav om *regnskabsmæssig* adskillelse. Det er for at sikre, at indtægter fra drikkevandsaktiviteter ikke overføres til spildevandsaktiviteter eller omvendt.

Organisatorisk ansvarsfordeling i vandsektoren

Ansaret i den danske vandsektor er delt mellem en række myndigheder og dede kommunalt ejede eller forbrugerejede drikke- og spildevandsselskaber, *jf. tabel 1*.

Tabel 1. Fordeling af ansvar i vandsektoren

Niveau		Ansvar
Vandselskab		- Daglig drift og kvalitetssikring - Investeringer og anlægsprojekter - Planlægning og projektledelse - Efterleve regulering (miljøregulering og økonomisk regulering) - Fastsætte vandtakster og opkræve betaling for vand hos forbrugerne - Ansøge om tilladelser, herunder eventuel redegørelse for påvirkning af miljø og natur (VVM – Vurdering af Virkning på Miljøet)
Kommune		- Myndighedsansvar og tilsyn på drikkevands- og spildevandsområdet - Godkende projektplaner - Godkende takster - Udstede udledningstilladelser til selskaber for at sikre, at vandmiljø er i god tilstand - Udstede indvindingstilladelser for at sikre, at der ikke sker negativ påvirkning på miljø- og natur, herunder grundvandet, og føre tilsyn med overholdelse heraf - Udarbejde vandforsynings- og indsatsplaner - Udarbejde spildevandsplaner og klimatilpasningsplaner - Ejer af kommunalt ejede vandselskaber
Stat	Miljøministeriet/ Miljøstyrelsen	- Miljø-, sundheds- og forsyningsaspektet i drikke- og spildevandsforsyning - Overvåge tilstand i vandmiljøer - Føre tilsyn med, at udledningstilladelserne overholdes
	Klima-, Energi- og Forsyningsministeriet/ Energi-Styrelsen	Ansvar for den økonomiske regulering af vandselskaber, regler om takster og betalingsvilkår
	Vandsektor-tilsynet (under Erhvervsministeriet)	- Fastsættelse og kontrol med overholdelse af de årlige økonomiske rammer for vandselskaberne - Godkendelse af tillæg - Tilsyn med økonomisk adskillelse mellem vandselskab og kommune (såkaldt stoplov) samt at vandselskaberne indgår aftaler på markedsvilkår

Vandsselskabernes ansvar

Daglig drift og kvalitetssikring

Vandselskaberne har ansvar for den daglige drift og kvalitetssikring af drikke- og spildevand. De skal sikre, at vandforsyningen opfylder de fastsatte kvalitetskrav og lovgivning. Dette omfatter løbende overvågning, prøvetagning og vedligeholdelse af vandbehandlingsanlæg for at garantere sikkert og rent drikkevand til forbrugerne samt effektiv håndtering af spildevand. Det er vandselskabernes ansvar at drive vandforsyningen effektivt og sikre, at kvalitetskravene overholdes.

Vandselskabernes opgaver finansieres via opkrævninger fra vandforbrugerne (takstfinansiering).

Investeringsplanlægning og anlægsprojekter

Vandselskaberne er ansvarlige for investeringsplanlægning og gennemførelse af anlægsprojekter, dvs. investeringer i fx renseanlæg, ledningsnet, pumpestationer eller andet.

Efterleve regulering

Vandselskaberne skal sikre, at alle aktiviteter udføres i overensstemmelse med gældende love og regler, fx miljøregulering og økonomisk regulering. Selskaberne skal eksempelvis indhente påkrævede godkendelser, tilladelser og indberette til fastsættelsen af de økonomiske rammer i den økonomiske regulering.

Kommunernes ansvar

Myndighedsansvar på drikkevands- og spildevandsområdet

Kommunen har ansvaret for at føre tilsyn med, at drikkevandet opfylder kvalitetskravene, og at der ikke indvindes mere vand end tilladt. Hvis der opstår problemer med vandkvaliteten eller overindvinding, pålægger kommunen vandselskabets bestyrelse at løse disse problemer. Desuden har kommunen ansvaret for at udstede udledningstilladelser, der sikrer, at spildevandsudledninger ikke forurener vandmiljøet. Kommunen har ligeledes ansvar for at udstede evt. påbud til borgere/virksomheder fx i forbindelse med separatkloakeringsprojekter.

Godkende projektplaner

Kommunen skal godkende projektplaner for vandforsynings- og spildevandsanlæg. Dette sikrer, at anlæggene planlægges og udføres i overensstemmelse med gældende regulativer og miljøstandarder.

Godkende takster

Kommunen skal godkende de af vandselskaberne fastsatte takster for forbrugerne. Dette skal sikre, at der ikke opkræves flere penge fra forbrugerne end nødvendigt, og at tilslutningsafgifterne for nye forbrugere er rimelige.

Udarbejde spildevandsplaner og klimatilpasningsplaner

Kommunen skal udarbejde spildevandsplaner og klimatilpasningsplaner. Disse planer har til formål at sikre en effektiv og bæredygtig håndtering af spildevand og klimaændringer, herunder forebyggelse af oversvømmelser og tilpasning til ændrede klimaforhold.

Ejere af flere af vandselskaberne

I de kommunalt ejede vandselskaber indgår kommunen i et tæt samarbejde med selskaberne om drift, vedligeholdelse og udvikling af infrastruktur for vandforsyning og spildevandshåndtering. Kommunerne har således en dobbeltrolle i vandsektoren, idet kommunerne både er myndighed og ejer af spildevandselskaberne og størstedelen af de større drikkevandsselskaber, *jf. notat 1.3 - Fakta om vandsektoren*.

I de kommunalt ejede selskaber er det desuden kommunalbestyrelsen, som udpeger et antal af medlemmerne i vandselskabernes bestyrelser, *jf. nedenfor*.

Statens ansvar

Miljøministeriet og Miljøstyrelsen har det overordnede ansvar for lovgivningen på vandområdet i Danmark. Dette omfatter fastsættelse af krav til drikkevandets kvalitet, rammer for kontrolprogrammer og vejledning om regelgrundlaget. En betydelig del af den nationale lovgivning på vandområdet er implementeret gennem EU-regler, herunder drikkevandsdirektivet, vandrammedirektivet og byspildevandsdirektivet. På spildevandsområdet skal Miljøstyrelsen føre tilsyn med, at spildevandselskaberne overholder deres udledningstilladelser.

Energistyrelsen varetager ansvaret for den økonomiske og organisatoriske regulering af vandselskaber i Danmark. Dette omfatter regler vedrørende takster for drikkevand og spildevand samt andre økonomiske aspekter af sektoren.

Vandsektortilsynet (tidligere Forsyningssekretariatet) spiller en rolle i reguleringen af vandsektorens økonomiske forhold i Danmark, idet Vandsektortilsynet har ansvaret for at fastsætte de økonomiske rammer samt visse tilsynsopgaver mv.

Bestyrelsens kompetencer og sammensætning

Vandselskabernes bestyrelser sammensættes på forskellige måder afhængigt af, om der er tale om et kommunalt ejet eller et forbrugerejet vandselskab. I kommunalt ejede vandselskaber udpeges bestyrelsen primært af kommunalbestyrelserne. Det sker typisk efter et kommunalvalg som led i processen om fordeling af udvalgs- og bestyrelsesposter. I forbrugerejede selskaber udpeges bestyrelsen af forbrugerne.

Der er udstedt en bekendtgørelse, som indeholder krav om forbrugerrepræsentation i vandselskabernes bestyrelser, som har til formål at sikre en vis forbrugerindflydelse i vandselskaberne. I forbrugerejede selskaber skal forbrugernes interesser varetages igennem forbrugernes ejerskab, mens forbrugerne i kommunalt ejede selskaber som udgangspunkt har ret til at udpege to bestyrelsesmedlemmer.¹ Hvis der indgår medarbejderrepræsentanter i bestyrelsen, kan antallet af forbrugervalgte repræsentanter dog begrænses til én.

Bestyrelserne er desuden underlagt reglerne i selskabsloven om fx regnskabsaflæggelse, inhabilitet og krav om at være myndig m.v. Der er ingen lovkrav til de specifikke kompetencer, som bestyrelsen i et vandselskab skal besidde, hverken i vandsektorlovgivningen eller i selskabslovgivningen i øvrigt.

Brancheforeningerne DANVA, Dansk Fjernvarme, Dansk Affaldsforening, Danske Vandværker og KL har udviklet et "Kodeks for god selskabsledelse",² der er målrettet bestyrelser i kommunalt ejede selskaber, og som indeholder retningslinjer for, hvordan bestyrelserne bør udfylde deres kontrol- og ledelsesmæssige rolle i selskaberne.

¹ Bekendtgørelse om forbrugerindflydelse i vandselskaber (<https://www.retsinformation.dk/eli/lt/2012/772>).

² <https://www.danva.dk/media/8863/20220929-kodeks-for-god-selskabsledelse-ii.pdf>